

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ethica Symbolica E Fabularum Umbris In Veritatis Lucem Varia Ervditione Noviter evoluta

Pexenfelder, Michael

Monachii, 1675

8. Cur ei sacra olea?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68709)

Ægidâque horrificam, turbatæ Palladis arma,
 Certatim squamis serpentum, aurôque polibant:
 Connexosque angues, ipsâque in pectore Divæ
 Gorgona, defecto vertentem lumina collo.

Dictus est hic clypeus *Ægis*, per catachresin: nam ita vocabatur scutum Jovis, è pelle caprina factum, obtinuitque consuetudo, ut deorum scuta vocarentur *ægides*. Hunc suum Pallas clypeum ubi concutiebatur, mirifico terrore percellerat eos, contra quos in bellum gradiebatur, aut potius invehebatur. Ægidi huic similis est *eloquentia*, cum egregia doctrina & virtute conjuncta; quibus partim obarmatur sapientis viri pectus; partim instar clypei, non quidem manu, sed lingua vibratur, ut, quod de Pericle Atheniensium Duce fertur, *tonare* videatur & *fulminare*. Ita concussit eloquentiæ sacræ ægidem Doctor gentium Paulus, quo disputante de justitia & castitate, & de judicio futuro, tremefactus Felix, Præses Romanus, omnibus artibus cohorrescebat. Actor. 24.

VIII. (h) Oleæ quoque inventrix Pallas dicitur. De qua Phædrus, Augusti Cæs. libertus, eleganter lib. 3.

Olim, quas vellent esse in tutela sua,
 Divi legerunt arbores. *Quercus* Jovi,
 Et *myrtus* Veneri placuit; Phœbo *laurea*:
Pinus Cybelæ: *populus* celsa Herculi.

Minerva admirans, quare steriles fumerent,
 Interrogavit. Causam dixit Juppiter:
 Honore fructum ne videamur vendere.

At mehercule narrabit, quod quis voluerit,
 Oliva nobis propter fructus est gratior.

Tunc sic deorum genitor, atque hominum Sator:

O Nata, meritò sapiens dicere omnibus:

Nisi *utile* est, quod facimus; *stulta* est *gloria*.

Olea est pacis Symbolum. Æneid. 9.

Paciferâque manu ramum præterendit olivæ.

Hinc oleæ ramusculus quondam in manu Mercurii: nam bella geruntur, ut pax sequatur. Pallas & oleam præfert, & hastam, docetque, in ipsa præsidium pacis per mitiores artes: & robur belli per arma esse repositum. Olea præterea sapientiæ & castitatis Symbolum refert, teste Pierio hierogl. 53. c. 16. Hinc Minerva virgo meritò sibi adsciscit oleam; cum non minùs *olea*, quàm Minerva, delectetur puritate ac pudicitia.

Scriptores

(h) *Olea Minerva sacrata.*

Scriptores rei rusticæ jubent olivam, cum plantatur & legitur, à mundis pueris atque puellis tractari. Marcus Varro asserit, oleam sterilefcere, si capra primùm germinantem tetigerit. Oleæ materies aterna est, quam neque tempestas, neque caries, neque vetustas labefactat. Nimirum Palladiorum virorum memoria nunquam intermoritur. Quod sibi Poëtæ, Historici, Oratores, Philosophi pollicentur. Ex iis Ovidius in epilogo Operis sui Metamorphosearum. (i)

Jamque opus exegi, quod nec Jovis ira, nec ignes,
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas.

Cum volet illa dies, quæ nil nisi corporis huius
Jus habet, incerti spatium mihi finiat ævi.

Parte tamen meliore mei super alta perennis
Astra ferar, noménque erit indelebile nostrum.

Similis est conclusio Horatii lib. 3. Ode ult.

Exegi monumentum ære perennius,
Regalique situ Pyramidum altius,
Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Possit diruere, aut innumerabilis

Annorum series, & fuga temporum.

Non omnis moriar, magnaque pars mei
Vitabit Libitinam; usque ego postera
Crescam laude recens.

Eundem in modum loquitur Seneca in Consolat. ad Polybium, cap. 21. Id egit ipse (Polybii fratrem intelligit) ut meliore sui parte duraret, & compositis eloquentiæ præclaris operibus, à mortalitate se vindicaret. Quamdiu fuerit ullus litteris honos, quamdiu steterit aut linguæ Latinæ potentia, aut Græcæ gratia, vigebit cum viris maximis, quorum se ingeniis vel contulit: vel, si hoc eius verecundia recusat, applicuit. Huc refer illud Sapientis pronuntiatum Prov. 16. *Fons vitæ, eruditio possidentis: doctrina stultorum fatuitas.* Eruditio, id est, Sapientia, & intelligentia est illis (qui possident eam) *fons vitæ*, quia, velut scaturigo semper profluens, nec unquam deficiens, subministrat eis assidue, unde & ipsi semper vivant, & alii per ipsorum doctrinam. Contra indocti & insipientes nec sibi profunt, nec aliis: *fuertunt, quasi non essent*, gemina morte, corporis, nominisque sepulti.

Equidem si in *Olympico* curriculo victores oleastro coronabantur, quid ni victricem mereantur olivam, qui in stadio litterarum, alios ingenio atque

(i) *Oleæ symbolum Litteratorum.*

atque doctrinâ præcurrunt? An verò, quod Venusinus canit Ode 1. lib. 1. Tanti est, *pulverem Olympicum colligere*, & *metam fervidis evitare rotis*, ut, qui eâ palmâ potiuntur, ad ipsos videantur deos evecti; Et non potius illi *cælum sublimi feriant vertice*, *superisque misceantur diis*, quos sive oleagina, sive hederacea, aut laurea ferta fecernunt populo, & inter Minervæ Clientes, ac Proceres statuunt?

Olea, eam quoque ob causam, huic deæ attribuitur: quia oleum servit Musarum Cultoribus ad vigilandum de nocte, & ad elaborandum beneficio lucernæ, quod Latini *lucubrare* dicunt: hinc oleum, *Palladius* appellatur *liquor*. Et juxta adagium, *lucernam olet*, quod meditatione, multoque studio elucubratur. Elogium Demosthenis est, quod plus *olei*, quam *vini* absumpserit: erat enim abstemius, & *ὄρετορός*. Scimus Cleanthis Philosophi, & Aristophanis Poëtæ Comici, lucernam celebrari, indeque haustum diligentia proverbium. De prioribus traditur, illum, quæ à Zenone magistro audierat, ossibus bouum, & testarum fragmentis perferibere solitum, cum pecunia non suppeteret ad chartas emendas. Epicteti Philosophi Stoici fictilis lucerna tanti æstimata est, tribus ut drachmarum, seu duodecim sestertiorum millibus, id est, trecentis nonaginta tribus florenis Rhenanis venderetur. Longè laudatissimum est (juvat enim in hoc argumento, quod nobis maximè tractandum sumpsimus, nonnihil excurrere) quod de Theodosio Juniore Imp. scribitur, eum historias Græcas, Latinasque assiduè evoluisse; tam pertinaci in litteris studio, ut, eum diem militaribus aut civilibus occupationibus daret, noctem iis seponeret; Quin & candelabrum affabrè strui sibi curasse, ut oleum spontè ad lychnum perveniret, ac suppeteret; ne vel interpellaretur lectio, vel ministri cum vigilante (ô humanitas!) vigiles essent. Lipsius in Monit. Pol. lib. 1. c. 8. Atque hæc etiam causa est, quòd *Noctua*, sive *Nycticorax*, noctis avis, Minervæ sacra sit, quæ nocturnas, ut diximus, lucubrationes amat. Theodosius profectò pulcherrimo litterarum & armorum commercio, Palladis simul *mitioris*, simul *severioris* commercia conjunxit; dum diem ægidi Palladiæ, noctem libro, alitque perspicaciori per tenebras impendit, & sacra vit. Id quod etiam de Carolo M. memoratur. Et multis ante hos sæculis Epaminondas (quod Justinus scribit lib. 5.) in utroque studio clarus exitit; quem secutus est Alexander Macedo, Julius Cæsar, alique, qui sceptris ac coronis clari, Palladis armata ac pacata studia sociarunt. Pro Symbolo servit id, quod Cicero in orat. pro Archia Poëta refert, *Fulvium Romanum Ducem*, qui

contra

contra Ætolos, Ennio comite, bellavit, *Martis* manubias *Musis* consecrasset.

IX. (i) Minerva, quod diximus, *Virgo* est, & *Musæ* sunt *virgines*. In litteris divinis *Mundis corde* promittitur *aspectus Dei*. Matth. 5. quæ opinio ab Ethnicis quoque imbibita, negantibus, aliis, quam pudicis oculis posse Deum videri. Et videtur id natura in apibus docere voluisse, in quibus ingenium ac solertia cum virginitate conjuncta est. Taceo Nazianzenos, Thomas Aquinates, Catharinas, Joannes Evangelistas, & innumeros alios, in quibus flos castitatis cum flore doctrinæ certavit. Nec frustra narrant fabulæ, *Tiresiam*, vatem Thebanum excacatum fuisse, quod aciem mentis hebetarit, dum oculos parùm pudicos adjecerit ad Minervam, in *Hippocrene*, Heliconis fonte lavantem. Facit ad propositum, sacrum proverbium: *Qui diligit cordis munditiam, amicum habebit Regem*. Prov. 22. Supremum scilicet rerum Dominum, qui cum sit spiritus purissimus, amat sibi similes. *Sus Minervam*, adagiò fertur, non idè tantùm, quod illitteratis nullum certamen sit cum doctis suscipiendum; sed quia nihil est commercii castissimæ deæ cum porcis, in cœnum libidinis abjectis. De Gregorio Nazianzi Præsule (quem laudavimus) historiæ recensent, ei pariter sese videndas, & domum ducendas, *Sapientiam* ac *Castitatem*, virginum formâ ac habitu obrulisse, adeò sorores hæc mutuo delectantur consortio. Jam quid stolidius, quam quod Marco Antonio, illi Triumviro Romano, Athenienses Minervam suam magna cum dote desponderint? *Senec.* lib. 1. *Suasoriar.* Et an major illa fatuitas, quam Domitianum, testante Suetonio c. 22. Minervæ *filium* dici, credique voluisse, omniâque ex eius deæ agere consilio? sed ô monstra scelerum! quid vobis impurissimis libidinum mancipiis est negotii cum dea integerrima? Claudio hæc cum voto, adversus lascivum Cupidinem, & recino illud. *Æneid.* 11.

Armipotens belli præses, Tritonia Virgo,
Frangere manu telum Phrygii prædonis, & ipsum
Pronum sterne solo!

Z z z

SYM.

(A) Sapientia & Castitas Sorores.